

Vurige KOLEN
in het yskoude WATER.

A. C. de Zwart.

VURIGE KOLEN
IN HET IJSKOUDE WATER.

EENE KERSTVERTELLING

DOOR

A. C. DE ZWART.

DERDE DRUK.

ROTTERDAM,
J. M. BREDÉE.

I.

Wij bevinden ons in den tuin van de pastorie te Westendorp en zien daar op een heerlijk zomermorgen twee kinderen in een levendig gesprek. Wat zou ze bezighouden! Ze zien zoo ernstig, ja zelfs droevig; zoo heel onnatuurlijk voor kinderen van hunnen leeftijd! Een kind moet vroolijk wezen, vooral wanneer het in de vrije natuur, in Gods heerlijke schepping rondloopt.

Ge hebt gelijk, groot gelijk; maar veroordeelt toch deze twee lieve kinderen niet, vóór gij nog recht weet wie ze zijn, en waarom zij zoo treurig kijken op dezen schoonen Augustusmorgen. Luistert naar mijn verhaal, en alles zal u duidelijk worden.

Herma en Elizabeth zijn de beide kinderen van den predikant Lebre, die hier ter plaatse zoovele jaren gearheid heeft. In deze pastorie zijn zij gewonnen en geboren, en tot dusverre verlieten zij haar nooit. Zij meenden dan ook, dat er geen gelukkiger en bekoorlijker plekje op de gansche aarde te vinden was, dan die Westendorpsche pastorie met den prachtige tuin, welke er bij behoorde, temidden van het kleine maar aangename dorp, waar zij ieder huis, iederen boom, ieder hekje en paaltje evengoed kenden als iederen man, vrouw of kind, jongeling of jongedochter.

Meent dus niet, dat zij het thans niet schoon meer vinden op dezen Augustusmorgen; integendeel, juist op dit oogenblik, waar zij den tuin betreden hebben, dringt de gansche be-

koorlijkheid der omgeving, het huis en tuin en alles, zich aan hen op — en dit doet hem o zoo zeer! En geen wonder, want ons kinderpaar staat op sprong om deze liefelijke streek voor altijd te verlaten.

Hoe komt dat? Heeft papa Lebrét dan een ander beroep aangenomen? Gaat de dominé vertrokken?

Dominé Lebrét is reeds vertrokken, lezers. Hij heeft een ander beroep gekregen, waarvoor hij onmogelijk bedanken kon. God Almachtig zelf riep hem op tot hooger en werkkring. Hij was maar weinige weken krank, toen legde de bleeke dood zijn ijsskoude hand op hem, en hij ging heen naar zijn grooten, dierbaren Meester, dien hij zoo innig liefhad en zoo vurig diende.

Zijn lieve vrouw had wel met hem meê willen gaan; maar voor haar was het nog Gods tijd niet, en zij moest ook nog achterblijven om op hun beide kinderen te passen, en hen op te brengen voor hetgeen God in de toekomst er van maken wilde. De dominé liet slechts een gering vermogen achter. Hij had zijne schapen niet geschoren maar wel geweid, en daardoor deelde hij menigmaal met de armen, wat anders zijn kapitaal voor de toekomst zou geworden zijn. Dit beetje geld was met het weduwen-pensioen maar even genoeg om mevrouw Lebrét, of liever juffrouw Lebrét, (men noemde toen op de dorpen de vrouw van den predikant de dominés-juffrouw) voor broodsgebrek te bevrijden. De Godvreezende predikantsweduwe, die haar man wel honderden malen had hooren prediken, dat de Heere in den hemel een Vader der weezen en een Rechter der weduwen is, geloofde deze waarheid met haar gansche hart, en hield zich vast als ziende den Onzienlijke.

Het was haar vergund geworden in de pastorie te blijven, tot de opvolger van haar overleden man zijne bediening aanvaardde. En nu had zij tijding gekregen, dat hij binnen zes weken daar zou zijn. Juffrouw Lebrét kon nu hare reis niet langer uitstellen. Goede vrienden van haren man hadden voor haar eene woning gehuurd in de stad Elburg, die dicht bij haar dorp gelegen was, en de kinderen, Herman en Elizabeth, twaalf en tien jaren oud, bezochten nu voor het laatst den tuin.

Elizabeth scheen veel ouder dan tien jaar ten minste naar het uiterlijk voorkomen, want zij was een groote, flinke, gezonde meid, terwijl haar broertje er zoo zwak en teeder uitzag, dat men hem voor veel jonger hield dan hij werkelijk was. Hij was van zijn vroegste jeugd af een ziekelijk kind geweest, en menigmaal hadden vader en moeder samen met groote bekommernis aan zijn leger gestaan, meenende hem reeds zoo vroeg te zullen verliezen. Daarbij kwam, dat zijn geest het lichaam verre vooruit was. Altijd wilde hij maar leeren. Nooit behoefde hij tot de studie te worden aangezet; juist integendeel, moest men hem dikwijls noodzaken boeken, lei en schriften op zijde te leggen en eenige ontspanning te nemen. Een boek, een belangrijk boek was hem alles; daarvoor vergat hij eten en drinken. Hij had voortdurend onderwijs van zijn vader gehad en was natuurlijk de dorpsjeugd verre vooruit in kennis en wetenschap.

Het spreekt vanzelf, dat de weduwe Lebrét niets vuriger begeerde dan de opleiding van haar zoon op deze wijze voort te zetten, en was het haar vurigste wensch om — spaardo God hem het leven — den naam zijns vaders door hem in de Christelijke kerk in eere te houden, en hem nog eenmaal op den kansel te zien, waar de overledene zooveel nut gesticht had. Maar hoe zij daartoe geraken met haar gering inkomen? Deze vraag had haar veel hoofdbreken gekost. Zij wist, dat er „beurzen” werden gegeven aan onvermogenen maar veelbelovende leerlingen, en nu had zij gehoord, dat ook bij het jaarlijksch examen een dergelijke beurs op de kostschool te Elburg werd gegeven, uit de nalatenschap van een zeer vermogend edelman.

Overtuigd als zij was, dat haar kleine jongen zich zeker door vlijt en aanleg boven velen onderscheidde, en haar overleden man niet tot schande maken zou, had zij besloten zich naar dit stadje te begeven, ofschoon zij wat haarzelve betref zeker liever in Westerdorp gebleven ware bij het graf van haar man en bij haar vele vrienden.

Herman was zijne moeder zeer dankbaar voor die opoffering, want al ware hij zelf ook liever op zijne geboorteplaats

gebleven, nu er voor hem niets meer te leeren was, en hij slechts op deze wijze voor de toekomst in eigen onderhoud, en misschien ook in dat zijner lieve moeder kon voorzien, nu wenschte hij dan ook maar zoo spoedig mogelijk te vertrekken.

De dag van het vertrek was dan gekomen. Een deel der meubels werd reeds vooruit gezonden naar de zeer eenvoudige woning, die juffrouw Lebet in Elburg gehuurd had, terwijl de rest bij boëldag was verkocht. Den beiden kinderen bleef dus niets verder over, dan het aangenaam tehuis en den veelbeminde tuin, waarin zij het eerst hadden leeren loopen, en o zooveel genoegelijke uren samen hadden gespeeld, vaarwel te zeggen. Ach, er was geen boom, geen bloembed en geen struik, waaraan zich niet eene of andere herinnering hechtte. Was het nu wel wonder, dat het betraande oog van Herman lang op den prachtige bruinen beukenboom staarde, in welks schaduw hij bij achool weder altijd zijne studiekamer gehouden had? Hier had hij des zomers al zijne lessen geleerd, terwijl Elizabeth, op een tuinbank aan zijne zijde gezeten, haar poppengoed in orde hield, en geen woord durfde spreken, om hem niet in het leeren te storen, totdat hij opsprong met den uitroep: „Ik ken mijn les, Lize, laat ons nu een beetje praten en spelen!”

Een weinig verder bevindt zich de mooie treuresch, dien papa zelf nu drie jaren geleden geplant had, en waarbij de kinderen hem waren behulpzaam geweest, om daar een weesje of priëel te fabricceeren, waar des zomers de familie het middageten en avondbrood gebruikte. Hoe schielijk waren de takken en bladen aangekomen, reeds boden zij genoegzame bescherming tegen de zonnestrallen en ook wel tegen een kleine regenbui! Maar nu voortaan zouden het vreemden zijn, die zich hier kwamen vermaken, en voor hen bleef geen voet grond in deze tuin meer over. Voor de laatste maal begaven zich nu die beiden naar dat genotvolle plekje. Wie zou voortaan dit alles bezitten, genieten en verzorgen? Daar achter bij het heuveltje hadden zij muren, kasteelen, huizen, tuinen aangelegd en ook een zeer klein kerkhof gebouwd. . . . Een kerkhof? Ja, voor de lievelingsdieren, die gestorven waren, Daar lagen twee

kanaries, een spreek die had kunnen praten, een poes en een hond, vlak bij dat groote zandkasteel. O, een stroom van tranen liep langs de roode wangen van Lize, terwijl haar broeder met moeite zijn bleek gezicht in bedwang hield. Hij was wel twaalf jaren, maar toch, Goddank! nog een kind voor wien het Koninkrijk Gods was, zooals Jezus heeft gezegd. Ach, waarom vind men slechts zoo weinig zulke kinderen?

„Herman,” zei Lize, „geloofst gij werkelijk, dat wij in onze nieuwe woning gelukkig zullen kunnen zijn? Ik geloof het niet,”

„O, ja wel,.... mettertijd, naar ik hoop,” antwoordde de broeder. „Wanneer ik maar eerst in het bezit eener „beurs” ben gekomen, dan zal ik ook wel... later veel geld verdienen. Dan koop ik voor u en moeder een lief huisje met net zulk een tuin. Of als ik er een mocht krijgen, dan komt gij bij mij inwonen. Dan zullen wij wel weer gelukkig zijn! Maar eerst moet ik nog veel leeren en gij ook moet onze lieve mama trouw helpen. Het bedroeft mij zeer, dat zij, die goede moeder, welk een hekel zij ook aan het stadsleven heeft, om mijne wil die kleinen woning moest huren, waarin men zich nauwelijks bewegen kan en waar men geen tuin heeft, ja zelfs geen enkelen boom ziet. Aan alle zijden staan huizen, waarin ik links en rechts wel zestig vensters heb geteld, en waaruit de burens alles kunnen zien wat er gebeurt, wanneer men niet met opzet de luiken toedoet of de gordijnen neêrlaat, zooals dat bij ons gebeurde, toen papa ziek was en stierf. O, dat vind ik zoo naar!”

„Ik zal terwijl gij op school zijt, al mijn best doen om moeder te helpen en haar vroolijk te maken,” zei Elizabeth met een zucht. „Maar hoe klein onze woning in de stad ook wezen mag, zoo zal zij mij zonder u, toch nog ledig toeschijnen. De scheiding zal u niet zoo smartelijk vallen als mij, want gij zult maar altijd studeeren en als ge vrij hebt, met uwe makkers spelen. Ik blijf voortaan alleen.”

„O, neen, Lize,” viel de knaap in, „ik zal nooit iemand vinden, van wien ik zooveel houd als van u. Ik beken u zelfs dat ik voor al die medescholieren wel een beetje bang ben. Zij zullen mij uitlachen, omdat ik zoo klein ben voor mijne

aren en omdat ik niet zoo hard kan loopen of zoo ver springen als zij. En al word ik ook de eerste in de klasse, zoo zal ik altijd de laatste op de speelplaats zijn.

„Maar al zijt gij dan ook niet groot en sterk, zoo hebt gij toch een moedig hart als de beste van hen, Herman,” troostte hem Elizabeth. „Mama zegt, de knapen zullen u wel leeren achten. Ook zullen zij zien, dat onze ouders u geleerd hebben nooit een onwaarheid te zeggen, en dat gij nooit valsch speelt, dat zij op u rekenen kunnen en daarom zullen zij respect voor u krijgen, zooals de jongens hier. Alle goede jongens houden daarvan, en met de slechte moet gij u vanzelf niet ophouden.”

„Ja, ja, gij praat er goed over, zusje, maar dit heb ik toch al bemerkd, dat er vele kinderen zijn, die u om zulke dingen niet achten, ... maar het zij zoo. Papa zei altijd: „Die God vreest, behoeft niemand te vreezen.” God weet dat ik niets vuriger wensch dan Hem evenzoo lief te hebben als papa, en eens bij Hem en papa in den hemel te komen.

„Zoo hoor ik het graag,” klonk een stem achter het tweetal. De kinderen keken verschrikt op, en zagen hun goede moeder. Deze had die woorden gesproken. Zij was onbemerkt in den tuin gekomen. „Zoekt steeds den Heere welbehagelijk te wezen,” ging zij voort, „dan hebt gij nergens voor te vreezen. Ik was juist gekomen om hierover eens met u te spreken; want ik geloof wel dat gij, als alle nieuw aangekomenen, in de eerste dagen op school wat zult te lijden hebben. Gij zult medeleeringen vinden, die er plezier in zullen hebben u allerlei kattenkwaad en dwaze streken te willen leeren, en die u, wanneer gij daarin niet toegeeft, het moeilijk genoeg maken kunnen, maar hoe klein en zwak gij er ook uitziet, zoo moet gij hun toonen, dat Salomo gelijk had met te zeggen: „Die over zijnen geest heerscht, is sterker dan die een stad inneemt.” Gij moet het hooze overwinnen, door het goede. Hier in ons huis was zooveel verleiding en verzoeking niet, maar nu komt het aan, en nu moet het blijken of gij werkelijk Gode welbehagelijk wilt leven. Gij weet, wat gij papa belooft hebt eer hij stierf, en dat heeft God gehoord.

Ook uw papa is eens een knaap geweest, en wist wat er in de wereld te koop is voor jong en oud. O, mijn hart doet mij zeer, wanneer ik aan het gevaar denk, dat mijn lieveling boven het hoofd hangt; lieve jongen, bid veel om 'licht en kracht van boven. Op gebogen knieën voor God worden de grootste overwinningen behaald. Alleen in God kunnen wij kloeke daden doen, zoowel in de school als in de maatschappij en in het leger."

Herman viel zijn moeder om den hals en kuste haar terwijl hij sprak: „Ja, mama, ik weet, dat alles van God komt, en heb het reeds meermalen ondervonden, dat Hij het gebed hoort."

Uit dit antwoord bleek iets! Kunt gij het raden, lezer? Zoudt gij ook zoo geantwoord hebben? Hebt gij wel eens ondervonden, dat God een hoorder der gebeden is? Hebt gij Hem wel eens beproefd in dat opzicht?

II

Reeds den volgenden dag betrok de kleine familie haar nieuwe woning in de stad. Zooals Herman het vooruit gezien had was hier alles anders dan op Westendorp. Het huis stond in 'eene nauwe straat, de kamers waren klein en weinig in getal, maar op de bovenste verdieping bevond zich een vertrekje, dat onzen kleinen vriend tot studeerkamer dienen moest, en slechts door een dakvenster verlicht werd. Men kon hier alleen den hemel zien, en dat was zeker geen verties; want Herman begreep weldra, dat hij onder deze omstandigheden veel spoediger en gemakkelijker werken kon, dan wanneer zijn kamer het uitzicht op den tuin of de straat hadde gehad, waar zooveel afleiding te vinden was en de geest zoo licht verstrooid wordt, dat de arbeid veel langer duurt dan anders.

Herman gevoelde zich hier spoedig tehuis. Zijne kleine bibliotheek vulde het boekenhangertje aan den muur; dicht bij

het venster stond de schrijftafel, waaraan zijn papa eertijds zoo vaak gezeten had, en daarnaast twee stoelen, want ook de kleine zuster, die niet alleen de kunst verstond om te zwijgen als hij iets van buiten leerde, maar hem ook in het opzoeken van woorden in de dictionnaire, of bij het repeteeren zijner lessen behulpzaam was, had er voor gezorgd, dat zij nu en dan op dien anderen stoel naast haar geliefden broeder een uurtje zitten kon.

Eenige weinige dagen waren voor de kleine familie voldoende, om zich in te richten, en reeds op den volgenden Maandag, des morgens precies om acht uur, zag men Herman, door zijn moeder vergezeld, op weg naar den directeur der inrichting, waar hij onderwijs ontvangen zou. Deze, een vriendelijk man — wij zullen hem Hardenburg heeten, — begroette zijn nieuwen leerling op hartelijke wijze, en bekeek met welgevallen en belangstelling het open en rondborstig gelaat van den knaap, die hem niet verheelde, dat hij al zijn best wilde doen om een „beurs” machtig te worden.

Bij het begin van den schooltijd werd Herman, omdat hij zoo klein en nog maar zoo jong was, op de laagste plaats in de klasse gezet, maar reeds op dienzelfden eersten dag begreep de directeur uit zijne duidelijke en verstandige antwoorden, dat hij hem hooger plaatsen kon.

De heer Hardenburg sprak zijn groote tevredenheid over hem uit, en toen de school uit was, wenkte hij hem een oogenblik te blijven zitten, omdat hij hem nog iets te vragen had. Met een opgeruimd hart keerde hij toen naar huis terug.

„Die kleine Lebret is een knaap, welke goede verwachting van zich laat koesteren,” zeide de directeur tot zijne secondanten. „Hij heeft een grondig onderwijs genoten, en wat hij weet, weet hij goed. Werkelijk hij zal een gevaarlijke mededinger van onzen Frans van Dam worden.”

„Dat komt ons ook zoo voor,” zeiden de aangesprokene.

„Het zal Frans wellicht nog goed doen,” vervolgde een hunner lachende.

Frans van Dam was eveneens een leerling der inrichting en werd, daar hij de eerste plaats in de klasse inhiel, reeds

vooruit er mede gefeliciteerd, dat hij dit jaar den hoogsten prijs zou halen. Hij was de zoon van een dokter en bezat goede vermogens, maar hij was niet vlijtig van aard. Dikwijls liep hij weken lang ledig en maakte in het geheel geen werk van zijne lessen, maar zoodra bemerkte hij niet, dat hij achteruit ging, of dat anderen op het punt waren hem in te halen, of hij spande alle krachten in om den verloren tijd weer in te halen, en dit gelukte hem steeds met gemak daar geen zijner medeleerlingen het tegen hem houden kon, wanneer hij maar wilde.

Hoe voortreffelijk nu zijn verstand ook wezen mocht, zoo bleef er toch heel wat te wenschen over wat zijn hart betrof. Hij werd door geen zijner makkers bemind, en vooral de jongeren en zwakkeren waren doodelijk bang voor hem, Zonder dat er de minste reden toe bestond waren zij voor durend aan zijne stooten en stompen blootgesteld, en zoo dikwijls het hem in den zin kwam, verstoorde hij hun spelen. Wanneer die kleinen maar hoorden roepen: „Frans komt daar aan!” dan was alle pret uit, en tuurden zij met angst naar de zijde vanwaar zij hem verwachtten. Zij wisten wel, dat hij hun weer een poets ging spelen, en dat beviel hem best, want Frans van Dam wilde wel gaarne gevreesd wezen. Daar was hij trotsch op, dat allen hem ontzagen. Mijn lezer vindt dit zeker een jammerlijke eerzucht, niet waar?

Tot groot ongeluk voor onzen kleinen Herman had een andere schoolmakker de woorden gehoord, die de meesters met elkander over hem en Frans hadden gesproken, en deze bracht die over aan den gevreesden geweldenaar. Eerst lachte hij er om en vreesde geenszins dat een nieuweling en gevaarlijke concurrent voor hem worden zou, veeleer zag hij, de sterke, krachtige opgegroeide knaap met verachting op dat zwakke pieperige mannetje neer. Vol vertrouwen op zijn eigen bekwaamheden en zijn vlug begrip, kon hij niet gelooven, dat hij ooit door een knaap zou worden overwonnen, die veel jonger dan hij was en die tot dusver geen instituut had bezocht. Maar desniettemin was zijn trots zeer gefnuikt door de gedachte, dat de directeur den nieuweling gelijk of boven

hem stelde, en de arme Herman werd reeds een voorwerp van zijn gloeienden haat vóór hij nog een woord met hem gesproken had.

Misschien kan mijn lezer zich zoo iets niet begrijpen. 't Zou mij zeer verheugen als dat zoo ware. Waarom? Wel dan hebt ge nog nooit zulke narigheden ondervonden en ze ook niet aan anderen aangedaan.

III

Herman was intusschen na het éinde van de eerste lessen op school met grooten haast en een gelukkig gemoed huiswaarts gekeerd, zonder in het minst te vermoeden, dat hij zich reeds een vijand gemaakt had, en kwam hij de huiskamer binnen stormen, waar mama en Lize hem met ongeduld verwachtten.

„Ik zal op school veel genoege hebben!” riep hij. „De meester heeft een menigte vragen tot mij gericht, en gaf mij een veel hoogere plaats dan ik had durven verwachten. Hij gebod mij, nadat de school uit was: — nog een oogenblik te blijven zitten, en zeide mij, dat hij mij spoedig op de voorste bank hoopte te zien, en dat als ik verder hard leerde er dan wel kans voor mij was een prijs te krijgen, en zelfs „een beurs” daarbij. Eindelijk vraagde hij mij, — en dit zeggende, was er iets plecitigs in den toon van Hermans stem — „wie mij onderricht gegeven had. En toen ik het hem gezégd had, verzekerde hij mij, dat ik een zeer knappen vader had gehad, die heel wat zijn best op mij gedaan moest hebben.”

De herinnering aan den veelbeminden papa, die, zooals zij zelve het 't allerbeste wist, al had gedaan wat hij vermocht voor het welzijn van zijn kinderen, vulde de oogen der moeder met tranen, die haar beide kinderen trachtten af te wischen. Haar eentge zorg was nu dat Herman, wiens ge-

laat geenszins als bij de anderen de kleur der gezondheid vertoonde, toch door het vele leeren niet krank zou worden. En inderdaad zou men maar nauwelijks met billijkheid van de gezondste en krachtigste naturen hebben kunnen eischen, wat Herman ten uitvoer bracht, ten einde het voorgestelde doel te bereiken. Ach, er hing veel meer voor hem van af dan de ijdele eer om een prijs machtig te worden. Zijne moeder, zijn lieve moeder de zorgen des levens te verlichten, en zoo vroeg mogelijk alles voor haar te wezen wat een recht-gaard zoon slechts zijn kan, dat was zijn levensdoel, hetwelk hij met de hulpe Gods bereiken wilde.

Lezer hebt gij uw moeder lief? Maar dat is nu ook een vraag, niet waar? Och, vergeef het mij; dat ik dat vraag; ik wilde zeggen: kan uw lieve moeder het altijd en in alles aan u merken, dat gij haar liefhebt?

Herman begreep, dat het nuttig was des morgens vroeg op te staan om vóór schooltijd nog eenige uren aan zijne lessen te kunnen wijden. Vooral om zich voor te bereiden op zulke vragen, die hij met grond vermoeden kon, dat de meester uit de lessen zou alleiden; want die meester was een rechte pedagoog, die zeer ontwikkeld onderwijs gaf, en alle wettigelijk opdreunen van lessen verafschuwde. Maar daar zijn goede moeder vermoed van haar dagwerk en voortdurend in droefheid over het gemis van haar lieven man, dikwijls eerst met het aanbreken van den dag insliep, zoo wilde hij niet, dat zij zich over hem bekommeren zou, dat hij toch vroegtijdig gewekt werd. Hij legde zich neder met het vaste voornemen om des morgens half vijf wakker te worden, en bad in zijn avondgebed van God de vervulling van dit voornemen. En werkelijk werd hij op dien tijd geregeld wakker, zoodat die gewoonte hem tot een tweede natuur geworden is.

Lezers, wie doet dat onzen Herman na? In de kracht des Geestes kan dit lichaam wel tot dienstbaarheid gebracht worden. De morgenstond heeft goud in den mond, dit is niet slechts een rijmpje maar eene waarheid.

Na den dood van haren man had juffrouw Lebret zich genoodzaakt gezien, haar sterke dienstmaagd, die zich met het

huishouden bemoeide en al het huiswerk deed, te laten ver-
trekken, en zich tevreden te stellen met een vrouw, die
dagelijks eitelijke uren bij haar kwam om het ruwste werk
te doen. Maar ook de kinderen deden hun best om door alle
mogelijke middelen haar last te verlichten. Vooral Herman
begreep spoedig, dat eene vaste wil met God, het beste middel
was om de hulp van anderen te kunnen missen, en reeds na
weinige dagen had hij geleerd, niet slechts uit zichzelf
wakker te worden, maar ook zichzelf te kleeden en een
weinig drinken te bereiden, zonder dat zijne moeder hem in
iets te hulp kwam.

Dit was dan ook het geheim, dat hem voor en na op school
deed opklimmen, zoodat veel oudere makkers verre bij hem
achterbleven. Frans van Dam moest weldra bekennen, dat die
bleeke knaap, over wien hij tot dusverre met zooveel min-
achting de schouders had opgehaald, een gevaarlijke mededin-
ger voor hem was, en daarom greep hij aldra iedere gelegen-
heid aan, om hem het leven zoo zuur mogelijk te maken. Hij
ondervond, dat het hem nu niet meer voldoende was zich nu
en dan eens flink aan te pakken, maar dat er een aanhou-
dende vlijt toe noodig was, om met Herman op dezelfde hoogte
te blijven. Op zekeren dag werd hij dan al heel erg gekrenkt
toen een zijner makkers, dien hij geplaagd had, tot hem zeide:
„Neem u in acht, Frans, dat die kleine boerentummel, die
nog een jaar jonger is dan gij, u niet over het hoofd leert!”

Wat de „beurs” betrof, die had Frans niet noodig; want
zijn vader zat er goed bij, en diens zoon zou toch wel aan
het eind der academielessen komen. Maar het verkrijgen
van den eersten prijs was een groote eer, en ieder zijner
kameraden had het er tot dusverre stellig voor gehouden,
dat hij de knapste van allen was, die deze eer met recht
verdiende. Hoe gemakkelijk zou hij ook zijn roem gehand-
haafd hebben, ware maar niet die kleine Herman in de school
gekomen. Maar juist van den dag af, dat die „boerenkinkel”
daar op de bank kwam zitten, moest hij werken, werken als
een ezel om niet uit het zadel te worden gelicht. En Frans
hield niet van werken. Nu moest Herman al die ergernis ont-

gelden. Deze was steeds zeer gevoelig voor spotternij, wanneer men hem wegens zijn kleine gestalte of nietig voorkomen in het ootje nam; dit had Frans opgemerkt, en nu vond hij hierin een geschikte gelegenheid om den knaap voortdurend te kwellen. Om hem in het oog van alle makkers eens zeer bespottelijk te maken gaf hij hem den bijnaam Goliath. O, wat had hij een plezier, wanneer de arme knaap bij het hooren van dien naam vuurrood werd van verlegenheid. Het zou zeker weinig baten, wanneer ik u al de plagerijen opnoemde, waarmede het tengere knaapje door dien onbarmhartigen Frans werd gekweld, en het zal u zeker niet verwonderen, dat hij menigmaal met tranen in de oogen, tohuis kwam, zonder echter iets aan zijn moeder te zeggen.

Aan wien hij wél wat zeide? Ziet het zelf, als hij daar haastig naar zijn kamertje sluipt, de deur grondelt, zich op de knieën werpt, en onder een stroom van tranen uitroept: „O, Heere! leer mij toch het kwaad door het goed overwinnen. Het wordt mij waarlijk te veel, als Gij zelf mij uw hulp niet doet ervaren! O, die Frans, die Frans! Ach Heere God, verander toch zijn hart!”

Eén geschiedenis der ellende moet ik u nog vertellen.

Naast den tuin van het instituut, lag die van een zeer rijke en zeer weldadige dame. Frans van Dam en één zijner kornuiten hadden het plan gevormd, zich op kosten van deze dame aan de prachtige peren te vergasten, die in dien tuin voorhanden waren; en om die reden hadden zij in het geheim dikwijls aan de vruchtboomen een bezoek gebracht. Nu begrijpt gij er alles van wanneer zij nu en dan met o, zulke dikke broekzakken uit de heg kwamen kruipen. Maar ongelukkig voor Frans en zijn slechten makker waren zij beiden geen al te beste klimmers. Zij vatten toen het voornemen op om den kleinen Herman, die als een eekhoorn in de boomen terecht kon, als hun medehulp in de peren-compagnieschap aan te nemen, er zeer stellig op rekenende, dat zij op die wijze dubbele zaken zouden doen, en — mocht het uitkomen, dan was de kleine de ergste misdadiger.

Van Dam deelde eens onder het spelen peren uit, en gaf

er ook eenige aan Herman, die niet weinig verrast was over zooveel goedheid van zijn doodvijand. Ook den volgenden dag werd dit herhaald. Hij nam Herman in een hoek en gaf aan hem een handvol peren, maar de anderen kregen niets. Nog meer ybaasd begon Herman te gelooven, dat zijn tiran van gezindheid jegens hem veranderd was. Hij zag de adder niet die onder die peren schuilde. Maar daar hij veel van fruit hield en zijn moeder hem niets extra's koopen kon meende hij hierin een beschikking van den hemel te zien, en dankte er 's avonds God voor in al zijn eenvoudigheid. Van Dam meende nu ver genoeg gegaan te zijn en begon den derden dag met den kleinen Goliath, — niemand noemde hem meer anders — te overleggen, of hij geen middel wist om in die boomen te komen en dan . . . . . nu gij begrijpt al wat er bij gelluisterd werd, niet waar? Maar nauwelijks had onze Herman begrepen wat er aan het handje was, of hij riep met een zekere onrust in de stem:

„Het gebod Gods luidt: gij zult niet stelen; dat weet gij even goed als ik.”

„Ha, nu herken ik u, heer Goliath,” spotte Van Dam. „Gij hebt de peren wel willen opeten, die ik voor u geplukt heb, maar nu ik er niet meer plukken kan, zult gij mij bij den directeur verklikken, om voor uzelf een plasdankje te verdienen. Ha, ha! nu heb ik u doorkeken. Jij huichelaar.”

„Ik wil evenmin een verklikker als een dief zijn,” antwoorde Herman. „En als gij mij gezegd hadt, waar gij die peren vandaan hadt gehaald, zou ik ze ook niet hebben opgegeten.”

„Gij zijt een botterik,” zei Frans woedend. „Is dat nu zulk een groote misdaad, wanneer men eenige schreden van hier een paar suikerperen plukt? Maar voor het overige, gij moogt tegenspartelen zooveel gij wilt, het is mijn stellige voornemen u gehoorzaamheid te leeren. Ik zal er u toe dwingen te doen wat ik u gebied. En dat zal mij gelukken: ik beloof het u.”

Op dit oogenblik kwam de knecht met een groote mand vol boterbroodjes, die 's morgens om 12 uur aan de leertin-

gen vanwege het instituut werden uitgereikt. Frans Van Dam nam de mand uit de handen van den knecht over, en zeide, dat hij de broodjes wel uitdeelen zou. Hij begon met er twee in zijn zak te steken; toen deelde hij de rest rond; alleen Herman kreeg niets, en Frans fluisterde hem in het oor:

„Als gij honger hebt, doe dan wat ik u gezegd heb, en dan krijgt gij uw boterham. Anders is het heden vastendag voor u, en wee u: als ge een woord klikt, dan zal het u duur te staan komen.”

Herman hield zich goed, al jeukte zijn maag ook. In zijn hart smeekte hij God hem in deze verzoeking niet alleen te laten. Daar hij vertrouwde, dat zulk een gauwdievenstreek zich den volgenden morgen niet herhalen zou, zoo gebruikte hij ook geen voorzorg daartegen, door uit voorzichtigheid een boterham van huis mede te brengen; maar ja wel, hij kreeg weer zijn broodje niet en moest weder vasten. Toen dit echter ook op den dertien dag weer gebeurde, had hij er zich op gewapend en van huis brood meegebracht, zoodat hij Frans de dubbele portie naar welgevallen liet behouden of aan de honden geven. En toen deze bemerkte, dat hij den kleinen Goliath op die wijze niet klein krijgen kon, liet hij dit plan varen, en ving weder een ander aan. Gelukkig keerde de dame, die eenigen tijd afwezig geweest was, naar huis terug en daar zij met verbazing bemerkte, dat het grootste deel harer mooie peren reeds verdwenen was, haastte zij zich de rest binnen te halen.

Toen de dame korten tijd daarna den heer Hardenburg een bezoek bracht, deelde zij hem mede, dat zij over den geringen oogst zeer verwonderd geweest was, en de goede man vatte al spoedig wat zij daarmede zeggen wilde. Gaarne zou hij de zaak grondig onderzocht hebben, maar het had veel geregend en de tuinman had het gras gemaaid en de paden geharkt, zoodat er geen voetstappen te herkennen vielen, waaruit de schuldigen mochten blijken. De verzoeking was dus uit voor Frans van Dam, maar zijn haat tegen den Goliath, die zich niet aan hem had onderworpen en die wist wat hij misdreven had, woekerde voort en werd telkens grooter.

Wij bemerken dus wel, dat het pad van onzen vriend Herman geenszins op rozen ging, en voorzeker zouden velen zijner medeleerlingen zich bij den meester beklaagd hebben of wel hunne ouders hiervan in kennis hebben gesteld. Maar hij sloeg dezen weg niet in, doch verdroeg alles met geduld, waaruit het ons duidelijk blijkt dat hij reeds in zijn vroege jeugd kennis gemaakt had met Hem, die als Hij gescholden werd, niet weder schold, en als Hij leed niet dreigde; maar gaf het over aan dien, die rechtvaardig oordeelt. Ook was zijn gebed om het kwade door het goede te overwinnen niet slechts lippenwerk bij hem; dat zie gij. Op welke harde proeven zijn geduld ook iederen dag gesteld werd, zoo wilde hij toch zijn moeder niet bedroeven en Lize evenmin. Van Dam ging voort, zooals dit vaak bij booze jongens het geval is, hem het leven bitter te maken, en al de anderen, die hij onder den duim had, tegen hem op te stoken.

IV.

Onder die bedrijven kwam de winter met snelle schreden aanrukken, en stond weldra de kerstvacantie voor de deur. Herman maakte zich daarvan in het vooruitzicht een groot genot, en zijn moeder en zuster hadden in alle stilte al heel wat klaar gemaakt, om hem te verrassen. Het zou dan eens weder feest in de woning zijn. Wel was het een treurige herinnering als men aan den overleden papa dacht, die altijd zoo veel met het Kerstfeest had opgehad, en het voor zijn kinderen zoo aangenaam mogelijk maakte. Maar de moeder dacht: Jezus leefde toch nog, en papa leefde bij Hem. De lieve papa vierde nu het Kerstfeest daarboven en zong reeds met de engelen mee; het betaamde den zijnen niet moedeloos neer te zitten, maar in afwachting der toekomstige hereeniging, voor den hemel te leven, en den geboren Koning der Joden

in zijne kribbe te begroeten, als van jaar tot jaar. Terwijl juffrouw Lebret zulke stille gedachten koesterde en haar dochter tehuis daarover onderhield, kreeg haar Herman op het instituut heel wat anders te hooren. Al was het dan ook niet slecht van hen, dat zij zoo gaarne schaatsen reden en sleejde voeren, toch mocht iedere gedachte aan het naderende feest niet daardoor worden weggeveegd, en dit was wel, helaas, het geval met de meeste jongens van het instituut. De verzoeking was dan ook groot. Begrijp: alle slooten, beken en vijvers waren door een ijskorst bedekt, en zelfs de zee was vol ijs. Het lang verwachte schaatsenrijden was werkelijkheid geworden. Daarop vielen dagen lang vele sneeuwvlokken en bedekten alles met een helder lijkkleed. Ja, ja, die sneeuw dekte alles toe. Nu was er niets onreins te speuren. God verzoende zich de wereld door het offer van zijn Zoon! wilde dit dat reine sneeuwkleed tegen Kerstmis zeggen? Juffrouw Lebret zag het er in en Herman vond het denkbeeld prachtig, terwijl hij druk met de anderen mede werkte aan een reusachtige sneeuwpop, een ware Goliath, maar met geen standvastig hart zooals zijn kleine broeder, die er met sneeuwballen tegen wierp dat het een aard had, en die door Frans werd gewasschen, dat zijne ooren en wangen gloeiden als vuur. Ook temidden van al dien winterpret kon deze zijn klein slachtoffer nog niet met rust laten.

Maar o weel de pret duurde niet lang. Daar viel de dooi in. Het weer veranderde plotseling. Met welke lange gezichten keken de schoolknappen de vuile straten aan. Nu was de vacantie nog niet eens begonnen, en reeds de winterpret uit. Zij hadden gehoopt zich in die acht dagen eens recht volop te vermaken.

Maar neen! weder keerde de wind en woei uit het Noorden.

De vriezeman kreeg berouw, dat hij zoo spoedig was heengegaan en keerde terug. Toch had het ijs veel geleden en was op sommige plaatsen volstrekt niet te vertrouwen.

Dicht bij het schoolgebouw lag eens weide en midden daarin een diepe vijver met een zeer klein eilandje in het midden.

De directeur had zijn schooljongens daarvoor gewaarschuwd,

en hun streng verboden op dien vijver te rijden als het niet een steen dik vroom. Zelfs had hij een paal laten slaan op de gevaarlijkste plaats, waar de vijver het diepst was; natuurlijk omdat hij de jongentui keede, en ongelukken wilde voorkomen.

Op den vrijen namiddag van Woensdag vóór Kerstmis zag men de jongens op den vijver bijeen, om hunne winterpret voort te zetten. Aan den kant dreigde geen gevaar, dit had de meester zelf gezegd; maar bij het eiland en bij de palen. Groote en kleine sleden gleden pijsnel elkaer voorbij: de schaatsenrijders deden hun uiterste best. Het duurde een uur of wat tot de meesten moede werden en naar huis gingen.

In de omgeving van het eilandje stond eenig struikgewas, dat geheel met sneeuw bedekt was. Dat plekje lokte velen aan, en het kostte den achtergeblevenen geen geringen strijd om die gevaarlijke plaats volgens meesters waarschuwing te ontzien. De dag daalde en alleen Frans van Dam was met een half dozijn makkers, op het ijs achtergebleven. Hij deed nu den voorslag gezamenlijk naar het eilandje te rijden, terwijl hij uitriep:

„'t Is werkelijk schande en jammer, dat mooie ijs daar ongebruikt te laten!”

„Maar welke gevolgen zal het hebben, wanneer wij daar door iemand gezien worden?” merkte een der makkers aan. „En gij weet evengoed als wij, dat het ijs niet vast is.”

„Bah, niet vast! Welk een dwaasheid!” riep Frans. „Die heer Hardenburg heeft altijd zoowat raars! En bovendien wie kan ons verraden? Noch de directeur, noch een der secundanten is hier in de nabijheid.”

„Wilt gij vooruit gaan als wij u volgen? was het antwoord van een der kameraden.

„Dat spreekt vanzelf! zei Frans. „Of meent gij, dat ik u een voorslag zou doen, dien ik zelf niet uitvoer?”

Met deze woorden nam hij een aanloop en wierp zich in die richting vooruit. Binnen een oogwenk was hij de paal voorbij en op het verboden ijs. Maar ook even plotseling kraakte het geweldig. Allen, die hem gevolgd waren, keerden

nu onmiddellijk om, en verwijderden zich van de gevaarlijke plaats. Van Dam had halt gehouden. Een tweede gekraak deed zich hooren, en nu besloot hij evenzeer tot den terugtocht. Maar voor hij zich nog goed omgewend had, brak het ijs, dat zijn gewicht niet dragen kon, en ach! Frans van Dam was onder het slaken van een angstkreet verdwonen.

Met de grootste onbezonnenheid beijverden zich de jongelui, om den ongelukkige te hulp te komen, tot eindelijk een der oudsten op het denkbeeld kwam hen te vermanen; toch niet zoo dicht te naderen, als zij niet allen wilden verdrinken. En zoo begrepen toen allen, dat zij niets vermochten te doen, dat hun makker ten beste kon komen.

„Ach hemel! hij zal verdrinken!” riep Martinus, die de anderen zoo pas terug gehouden had. „Ik kan niet zwemmen, en een ieder, die zich in dat gat waagt, zal onvermijdelijk den dood vinden. Ziet, ziet, zijn hoofd komt weer tevoorschijn! Misschien!.....”

En iederdaad, het hoofd van den ongelukkige werd op dit oogenblik boven het watervlak merkbaar. Hij strekte de armen uit, terwijl zijne handen de naastbijzijnde ijsschotsen krampachtig vastklemden. Maar deze braken steeds krakende af, en de arme knaap verdween opnieuw.

„Laat ons spoedig onze halsdoeken en zakdoeken aan elkaar binden, en hem dat touw toewerpen!” schreeuwde Martinus.

Dat bevel werd onmiddellijk volbracht. In een oogwenk waren alle dassen en halsdoeken met elkander verbonden, maar wie zou het wagen den vreeselijken afgrond te naderen? Daar komt de kleine Herman aanloopen. Hij had het gersas gehoord, toen hij op weg was om naar huis te gaan, en was een weinig blijven staan kijken, hoe dat afliep. Toen hij Frans zag zinken had hij zich gebaast mede toe te loopen. Hij greep haastig het eind van dat gemaakte touw, en zeide:

„Laat mij het hem brengen; want ik ben de lichtste van allen. Ik zal het beter kunnen dan een uwer!”

Met deze woorden bewoog hij zich reeds voorwaarts naar de bijl, tot hij een plaats bereikte, waar de beweging in het water aanduidde, dat Frans van Dam nog in leven was. Dat

alles was het werk van een oogenblik. Hij slingerde het eind van het zakdoeken-koord naar den ongelukkige en deze pakte dat in doodsangst aan. Herman wond het andere eind om zijn hand, en deed al zijn best om in evenwicht te blijven op het gladde ijs. Hij kon er Frans niet uithalen, maar wilde hem aan de lijn houden tot zijne makkers kwamen of tot er andere hulp opdaagde, die men inmiddels was gaan roepen. Hij riep Frans toe stevig vast te houden. Wat zal er wel in het hart van den knaap, die met den dood worstelde, zijn omgegaan, dat juist zijn slachtoffer, dien hij smart en smaad en honger liet lijden, hem nu te hulp kwam! Dat waren de vurige kolen in het ijsskoude water. Maar onze kleine man stond niet vast genoeg op zijne voeten. Hij gleed uit en viel, en door den schok van zijn val brak het ijs, waarop hij lag, en ook Herman zonk onder water.

De andere knapen, die hem juist toeriepen dat er hulp in aantocht was, werden allen bleek van schrik toen zij ook hem zagen zinken. Geen hunner bezat den moed om zich een stap voorwaarts te bewegen, en waarschijnlijk was dit nog wel een groot geluk; want anders waren zij allen in de diepte verzonken.

Gelukkig kwamen nu ook de oude tuinman Johan met den heer Hardenburg en eenige andere personen aanloopen, die zich van sterke en lange touwen hadden voorzien. Johan was een goed zwemmer. In alle haast wierp hij zijn buis uit, stootte in allerijl het ijs rondom de bijt nog wat verder stuk, en wierp zich er toen in. Er verliep een oogenblik van schrikkelijken angst, terwijl men geen ander geluid vernam dan het plasseu van het water. Eindelijk werd Johan weer zichtbaar, en in zijne armen de bleeke en bewusteloze gestalte van Frans van Dam. Krachtige armen vatten den ongelukkige aan en droegen hem naar huis, waar men reeds alle maatregelen genomen had, om hem weer bij te brengen.

Maar de goede Johan had nog maar zijn halve werk verricht. Hij stortte zich opnieuw in het water, en de omstanders, vol van de vreeselijkste verwachtingen, waagden het nauwelijks adem te halen. Toen hij na ettelijke seconden weer zichtbaar

werd, en dat wel zonder het vermiste kind gevonden te hebben, verlamde de schrik alle toeschouwers, en de heer Hardenberg riep in grooten angst:

„O, Johan! beproef wat gij kunt. Om Godswil, red, red het arme kind!”

Johan was al reeds meêr verdwenen en verscheen ook weder, — thans met het vermiste kind. Maar in welk een toestand! Ach, ach, die arme kleine Goliath! Een bijna doorzichtige bleekheid, met groene en gele strepen vermengd, overdekte zijn gelaat, toen men hem in een deken rolde, die op den grond lag uitgespreid. Alle kameraden toonden zich gereed om hem te dragen, terwijl stroomen van tranen langs hunne wangen gleden, niemand hunner dacht iets anders dan dat Herman dood was. Een ieder hunner gevoelde, dat hij zijn leven op het spel gezet had voor hem, die hem voortdurend gekweld en gemarteld had. Morgen zou het Kerstfeest de blijwars verkondigen van den dierbaren Zaligmaker, die om het verlorene en verzinkende te redden op deze aarde nederdaalde, en die zijn leven gaf om zijne vijanden met God te verzoenen. Ach, de kleine predikantszoon had met zijn leven en zijn voorbeeld getoond wat deze reddende liefde vermag uit te werken in het hart der verlostten. Immers ook hij gaf zijn leven voor den grootsten vijand, dien hij had! Voor die levende prediking bleef niemand ongevoelig.

Voorzeker, wie de droevige gebaren en de betraande oogen der omstanders zag, moest wel denken, dat hier een lijkstatis plaats had. Nadat men het schoolhuis had bereikt, nam de heer Hardenburg het lijkje in zijn armen en droeg het in de slaapkamer, waar een docter en de vrouw van den directeur nog bezig waren, den ongelukkigen Frans weer tot bewustzijn te brengen. En die pogingen waren niet vruchteloos, want reeds werd hij warm en begon zich te bewegen, toen men Herman in het andere ledikant legde, vlak tegenover het zijne.

Bij dezen laatste den bloedsomloop weder in beweging te brengen, duurde langer en kostte meer inspanning. Hij was wel is waar maar kort onder water geweest, veel korter

dan Frans, maar daar zijn gestel veel zwakker was, zoo had hij meer geleden, en verscheidene minuten verliepen eer hij weder eenig teeken van leven gaf.

Men had de moeder van den ongelukkigen knaap laten halen. Het zou mij onmogelijk wezen haren angst of te malen. Geen tranen verzachtten haar smart; haar droge oogen rustten op de stijve wezenstrekken van haar dierbaar kind. Maar zij was ook de eerste, die een lichte siddering in de neusgaten van haar Herman gewaar werd, en eerst toen over haar lippen de halfhoorbare woorden gleden: „De Heere zij geprezen! mijn kind leeft nog!” toen begonnen ook de harten der omstanders hoop te koesteren. Maar niemand werd door dien moederlijken uitroep meer getroffen dan die knaap, welke in het tegenoverstaande bed in warme dekens gehuld had. Dat het Frans is, dien ik bedoel, zal de lezer begrijpen. Zijn volle bewustzijn was teruggekeerd, maar hij verroerde geen lid op zijn leger en staroogde onophoudelijk naar het andere bed, waar Herman lag. Langzamerhand werd alles hem weer duidelijk, en de vurige kolen brandden nu niet minder hevig en fel dan in het ijskoude water. In zijn verbeelding zag hij den opgebarsten vijver weder. O, wat was hij begonnen? Hij zelf was van alles de schuld. Zijn ongehoorzaamheid en zijn eigenwijsheid. En dan gevoelde hij zich, of hij nog in het water lag en het ijs over hem heen ging, of hij worstelde met de ijsschotsen. En daar stond de kleine kameraad, die in hem zijn grootsten kwelgeest had; daar stond hij en wierp hem de doeken toe. 't Was Herman, ja waarlijk! En die waagde wat niemand durfde wagen om zijnentwil... en nu de arme knaap — hij zelf had er het leven bij ingeschoten. O, die gedachte folterde den drenkeling en gunde hem geen rust. Wel mocht de dokter zeggen: „Tracht nu wat te slapen.” Hoe kon hij slapen met die vurige kolen op zijn hoofd? Hij beelde inwendig als een riet.

Eindelijk temidden van deze foltering en het ontwaakt en beschuldigend geweten, zag hij hoe eene dame zich plotseling omkeerde en de bovengenoemde woorden uitte: „De Heere zij geprezen! Mijn kind leeft nog!” Dadelijk herkende

hij Hermans mama. „O, God,” dacht hij, „ dan heb ik hem toch niet vermoord.”

Zoodra echter Herman het het gelaat zijner moeder en van den directeur herkende, was zijn eerste vraag:

„Is Frans van Dam gered? Och, hij zal toch niet verdronken zijn?”

„Neen, mijn kind,” antwoordde de directeur. „Hij is door nwe pogingen gered en zal, naar wij hopen, wel spoedig geheel hersteld zijn.”

„Och, ik kon hem niet boven water houden; ik was niet sterk genoeg!” zei Herman verder.

„De dokter zegt dat de korte tijd, dien ge hem aan het loekentouw boven water gehouden hebt, voor zijne redding van het grootste belang is geweest;” antwoordde de heer Hardenborg. „Gij hebt geloond, dat gij een moedige knaap zijt. Maar ik mag u nu niet toestaan, langer te spreken. Tracht een weinig te slapen. Dat is zoo goed voor u.”

Omdat Frans van Dam daar zoo doodstil en met gesloten oogen neerlag, meende ieder dat hij ingeslapen was. Maar er ontging hem geen enkel woord van al wat in de kamer werd gesproken. De onrust in zijn binnenste steeg met de minuut, toen de omstanders allen de kamer hadden verlaten, en de herstellenden in hun slaap niet te storen.

V.

De nacht brak aan, maar de hoorbare stilte, welke in de kamer heerschte, bracht onzen Frans niet tot rust, waarnaar hij zoo hartelijk verlangde. Hoe diep en rustig sliep zijn kleine lotgenoot! Hoe gaarne had hij dat voorbeeld gevolgd! Maar hij was veel te opgewonden, en keerde zich om en om in zijn bed. Onwillekeurig kwam alles in zijn hoofd terug, wat hij dien kleinen Goliath had aangedaan. Als eene schilderij

ging het voor hem voorbij. En zijn been deed hem zeer op de plaats, waar zijn zak geweest was en waar het broodje van Herman had gezeten terwijl deze honger leed, omdat hij niet stelen wilde. Ach, die goede jongen, wat was dan toch eigenlijk zijne misdaad? Alleen dat hij goed leerde om „de beurs” machtig te worden en zijne moeder te verlichten. En dan die naam Goliath! Wat had hij vaak met dat kleine manneke den gek gestoken; en nu was het juist die kleinheid, welke maakte dat Herman hem met het doekentouw kon naderen en zijn leven redden! Ware Herman zoo zwaar als hij geweest, dan ware het ijs dadelijk gebroken, en 't was uit geweest met Frans van Dam! Hij zou verdrongen geweest zijn eer Johan, de knecht, hem bereikte.

En dan kwam de gedachte nog bij dit alles: „Als ge eens gestorven waart, waar zou dan uwe ziel gebleven zijn?” Zijn geweten zocht sidderend een antwoord daarop. Zijn hart klopte hoorbaar, en toen hij eindelijk in een lichte sluimering viel, plantte zich deze droevige gedachte voort in akelige droomen, en eindelijk ontwaakte hij met een geweldigen schreeuw.

Een vrouwelijke gestalte stond bij zijn bed, en zocht hem met vriendelijke woorden tot rust te brengen, terwijl zij zich over hem henenboog. Hij herkende weder juffrouw Lebet, Hermans moeder.

„O, dat was een schrikkelijke droom!” kernde hij. „Nee, ik wil niet meer inslapen, want dan droom ik weer dezelfde akeligheid!”

„Wilt gij dan dat ik u iets voorlezen zal?” vroegde de dame op zachten toon. „Dat zal uwe gedachten een andere richting geven, en dan zult gij ook, naar ik hoop, zoo rustig slapen als mijn zoon Herman.”

Frans kromp ineen en staarde de spreekster met smartelijke blikken aan . . . .

„O, nee, juffrouw,” riep hij eindelijk. „Ik ben een slechte jongen, een zeer slechte jongen ben ik. O, als gij eens wist hoe slecht ik uwen Herman altijd behandeld heb, dan zoudt gij mij niet meer willen aankijken. Dan zoudt gij mij haten.”

Luid schreiende bedekte Frans van Dam zijn gelaat met de

handen. Alle woorden, die juffrouw Lebet bezigde om hem tot rust te brengen, bleven vruchteloos. Eindelijk bedacht zij, dat het hem misschien verlichten zou, wanneer hij door een oprechte schuldbelijdenis zijn hart lucht gaf. Zij bemoedigde hem daartoe met de stellige en plechtige verzekering, dat zij hem alles wilde vergeven, en dat in dezen plechtigen nacht, die de Christenheid schoner dan de daden noemde, een Geneesheer was geboren voor al de wonden van het geproken hart. Zij zeide hem, dat God om Jezus wille hem evenzeer wilde vergeven, wanneer hij met oprechte schuldbelijdenis tot Hem kwam.

Haar woorden klonken zoo betrouwbaar. Frans streed een harden strijd, maar hij overwon door de genade Gods, en toonde zich bereid al zijne schuld te bekennen. En nu kwam alles er uit. Hij begon met zijn kwaad jegens Herman bedreven; hij klaagde zich aan van afgunst en nijd; hij verzweg zelfs den diefstal der peren niet, en wat Herman daaronder had geleden. Hij ontdekte de verborgenste schuilhoeken van zijn hart en liet er die vreemde vrouw in lezen alsof zij ook zijne moeder geweest ware. Hij verzweg niet hoe geduldig Herman alles had gedragen, en welke middelen hij al had beproefd om hem op honderd manieren het leven te verbitteren. Ook zijn ander kwaad biechtte hij openhartig en keek toen juffrouw Lebet in het gelaat als een misdadiger, die zijn vonnis gaat hooren.

Haar verwonderd gezicht zeide hem genoegzaam, dat zij dit alles voor het eerst hoorde, en dat Herman haar nooit iets van al die plagerij had medegedeeld, voorzeker om haar geen verdriet te veroorzaken. Maar ook verheugde zij zich in stilte hartelijk, daar uit dit alles duidelijk bleek dat het levende Woord Gods in het hart van haar dierbaar kind zich ook levenwekkend getoond had. Diep geroerd stak zij den be-rouwhebbenden knaap de hand toe, en sprak zachte en vriendelijke woorden tot hem. Zij vermaande hem om met diezelfde oprechtheid tot God te gaan, die onze overtredingen niet meer gedenkt, als Hij op den diepsten bodem des harten die gevoelens ontwaart, welke alleen zijn Geest werkt in het gemoed des boetvaardigen; die niemand verstoot, welke zich in Jezus

Christus naam tot Hem wendt. Zoo sprak zij lang en breed van de oneindige liefde des Heeren, en opende daarbij haar zakbijbel, om hem verscheidene teksten voor te lezen, die van berouw en vergeving spraken; van de groote schuld des zondaars en de liefde van Christus, die de kennis teboven gaat.

Zulk een boodschap had onze held nog nooit gehoord. Al wat hij vernam was wel niet nieuw. — 't Was 't aloude Evangelie — maar voor hem had het een nieuwe beteekenis gekregen, omdat hij voor het allereerst arm zondaar geworden was. Zoo viel hij in een zoete rust, die door geen akelige droomen verontrust werd. Nu lagen die beiden „in vrede samen neder en stiepen,”

Den volgenden morgen stond de kerstzon reeds hoog boven den horizon toen hij ontwaakte. Daar juffrouw Leuret uitgegaan was om voor haren zoon een ontbijt te bereiden, bevonden zich de beide knapen alleen. Frans was de eerste, die het stilzwijgen afbrak.

„Herman,” zoo begon hij op gedempten toon, „Het was zeer lief van u” dat gij u tot op den rand van de bijt waagdet om mij te helpen. Ik had dit aan u niet verdiend, daar ik steeds zoo slecht tegen u heb gehandeld. Kunt gij mij dit alles vergeven?”

„O zeker, van ganscher harte, en ik zal gelukkig zijn, wanneer ik zie dat gij mij liefhebt,” riep Herman met schitterende oogen, terwijl hij zich zoo ver mogelijk over de beddeplank boog, om zijn lotgenoot de hand toe te steken, welke deze schielijk aangreep en aan zijne lippen drukte, om daardoor uit te drukken wat hij in zijn hart voor den armen mishandelden Goliath gevoelde.

„Ach,” riep hij daarna uit: „Gij zijt Goliath niet, maar David. Ik ben Goliath, die booze Filistijn, want gij zijt de kleine David, die groot was in geloof en liefde en mij versloeg. Maar ge hebt mij niet gedood; juist integendeel: levend gemaakt.”

Weet de lezer wel met welken slingersteen deze kleine David dat gedaan had?

Van dit oogenblik af heerschte er de beste verstandhou-

ding tusschen deze beide knapen. Van Dam, wiens vader verre vandaar woonde, onderwierp zich geheel aan den zachten en weldadigen invloed van juffrouw Lebret, die veel belang in hem stelde, nadat hij zijn hart voor haar had blootgelegd. De arme Frans had als vierjarig kind zijne moeder verloren. Zijn vader, een militaire dokter, wijdde al zijn tijd aan zijne beroepsbezigheden, en liet dus de opvoeding van zijn zoon aan vreemden over. Reeds in zijne eerste kindsheid was hij door zijne gouvernante bedorven daar deze hem alles toegaf, om hem maar in zijn humeur te houden. Dit was zoolang goed gegaan tot de dokter eens met hem een uitstapje maakte naar zijn broeder, die drie zoons had, welke allen zeer goed opgevoed waren. Nu zag hij het onderscheid, en vreesde dat zijn Frans geheel verwilderen zou. Om die reden was deze nu op de kostschool van den heer Hardenburg gedaan. Hier leerde hij veel, zeer veel, maar die eiganzinnige, heerschzuchtige trek in zijn karakter was te diep ingeworteld, om door menschenhanden te worden uitgerukt. Nu echter had God zelf hem door de laatste gebeurtenis ootmoedig en klein gemaakt, en zond hij hem in Hermans moeder een moederlijke vriendin.

De goede juffrouw Lebret verzocht aan den directeur, of Frans in de vrije uren haren zoon mocht vergezellen in haar woning, hetgeen dadelijk toegestaan werd. Welke gelukkige en gezegende uren bracht hij daar door in de tegenwoordigheid van deze zachtmoedige Christin! Wél vond hij hier niet zulke verstrooïngen als hij vroeger nagejaagd had, maar toch gevoelde hij zich met iederen dag meer in dezen kring tehuis. Dat oogenblik, waarop hij den dood in het aangezicht gezien had, werd nooit weer uit zijne herrinnering gewischt. Hij had ondervonden, dat een schooljongen temidden zijner zorgeloze spelen even goed als een man van hoogen leeftijd door God kan worden opgeroepen om rekenschap van doen en laten af te leggen. Hij sidderde bij de gedachte, dat als God in dit ontzettende oogenblik zijne ziel had opgesicht, hij onherroepelijk verloren zou geweest zijn. En juffrouw Lebret, die onophoudelijk bezig was hem door woord en daad den weg

der zaligheid in Christus te wijzen, vond zich niet terleurgesteld. Dit eerste Kerstfeest in haar weduwstaat was een der beste van haar leven.

De invloed van dezen nieuwen omgang openbaarde zich spoedig ook op de school. Wanneer van tijd tot tijd zijn booze nukken nog eens weder tevoorschijn kwamen, zoo zag men toch dat het Frans speet. In plaats van evenals vroeger degenen, die hem omringden, te kwellen en te plagen, was hij er nu op uit, hun op eene of andere wijze een genoegen te doen, en dit deed ook zijn eigen hart meer goed dan de wetenschap, dat allen hem vreesden.

Zoo kwam nu ook het examen, waarbij aan den besten leerling de hoogste prijs met de „beurs” gegeven werd. Frans kon de gedachte niet best verdragen, dat hij zijn kleinen vriend en redder nu in den weg zou staan om het beoogde doel te bereiken, en hij was zelfs een oogenblik van zins zich op het examen maar dood stil te houden, om het Herman te laten winnen. Maar de heer directeur keurde dit zeer af, hij moest toonen wat hij geleerd had. Toen schreef Frans aan zijn vader of deze hem wilde veroorloven, wanneer hij den prijs won, de beurs aan Herman af te staan. En eerst toen deze dit vergund had, nam hij met hart en ziel aan het examen deel.

Eindelijk kwam de ure der beslissing. Inderdaad Frans hield zich voortreffelijk, maar Herman zijn concurrent was toch nog boven hem. De uitkomst bewees dit. Herman behaalde de overwinning en werd met den prijs bekroond. Al zijn medeleerlingen wenschten hem daarmede hartelijk geluk; maar geen hunner drukte hem zoo innig de hand als zijn beste vriend Frans van Dam.

Welnu, lezer, hadden de vurige kolen ook kracht gedaan, al lagen zij ook in ijskoud water?

Toen ik dit boekje schreef, las een mijner eigen kinderen den titel en zei: „Nu, dat zal een rare geschiedenis zijn! Vurige kolen in ijskoud water; die gaan immers uit, Pa!”

En ik antwoordde: „Nee, mijn kind, deze kolen niet.” — Wat zegt gij er van, had ik gelijk of niet?

Vele jaren zijn sedert dit examen verlopen, maar de wisseling des tijds heeft de goede verstandhouding tusschen deze vrienden niet kunnen verbreken. Na voleindigde studie scheidden zij in de academiestad; maar bleven verbonden, ja werden het zelfs inniger dan vroeger, omdat korten tijd daarna Frans van Dam tot juffrouw Lebret ook „mama” zeide, net als Herman en Elizabeth. Hoe kwam dat? Wel kunt ge dat niet begrijpen?

Frans van Dam had de zuster van zijn vriend tot vrouw gevraagd, en nu was deze immers zijn schoonmoeder en, hadden zij alle drie ééne en dezelfde moeder.

En nu zijt gij misschien nog nieuwsgierig naar hetgeen er verder gebeurde. Maar dat kan ik nu niet helpen. Ik heb van de vurige kolen verteld — en daarmee uit.

Rotterdam J. M. Bredée.